

UVOD V EKONOMIJO

- Ekonomska veda
- Redkost in učinkovitost
- Ekonomski problem
- Tri vprašanja vsake družbe
- Tržni mehanizem

- Literatura: Samuelson 1, 2.A.

Kaj je ekonomija

- Razlaga način uporabe omejenih virov za zadovoljenje sedanjih in prihodnjih potreb različnih skupin prebivalstva
- Proučuje porazdelitev dohodka in načine prerazdelitve dohodka
- Analizira učinke državnih izdatkov in davkov na gospodarsko rast
- Analizira ciklična gibanja brezposelnosti in gospodarske rasti
- Proučuje, kako se oblikujejo tržne cene
- Razlaga način delovanja organizacij v proizvodnji in menjavi dobrin in storitev

Kaj je ekonomija

- Makroekonomija – proučuje celotno gospodarstvo
  - Agregati:
    - Bruto domači proizvod
    - Nezaposlenost
    - inflacija
- Ekonomska politika – ukrepi države
- Mikroekonomija (struktura trga)
- Poslovno – organizacijske znanosti
  - Management
  - Organizacija proizvodnje
  - Trženje

Ekonomska znanost in logika

- Naravoslovne vede
  - Posamično = splošno
- Družboslovne vede (ekonomija)
  - Posamično $\leftrightarrow$ splošno
  - zmeta posploševanja

Pozitivno in normativno v ekonomski znanosti

- **pozitivni pristop**

- opisovanje, razlaganje, dokumentiranje, ilustracija s statističnimi podatki, napovedovanje prihodnjih dogajanj

- **normativni pristop**

- nasveti, vrednostne sodbe

Temeljni pojmi o produkciji

- POTREBE > DOBRINE
  - Redke (ekonomske) dobrine
- Potreba: občutek pomanjkanja
- Dobrina: stvar ki služi zadovoljevanju potreb

- EKONOMSKI PROBLEM

Ekonomski problem

- Omejenost (relativna redkost)
- Alternative (izbiranje)

Gospodarjenje in načelo gospodarjenja

- Gospodarjenje
  - “zavestna dejavnost s katero razporejamo omejena sredstva na različne načine uporabe zaradi čim boljšega zadovoljevanja potreb”
- Načelo gospodarjenja (učinkovitost):
  - Z danimi sredstvi doseči čim večji učinek
  - S čim manj sredstvi doseči izbrani učinek

Trije temeljni ekonomski problemi

- Kaj oziroma katere dobrine bo družba proizvajala in koliko?
- Kako bo družba proizvajala te dobrine (kdo, s katerimi sredstvi, s kakšno tehniko)?
- Za koga proizvajamo dobrine (vprašanje razdelitve)?

Dve ilustraciji ekonomskega problema

- Alternativne proizvodne možnosti (Transformacijska krivulja) - vidik družbe
- Alternativne možnosti potrošnje - vidik posameznika

Alternativne proizvodne možnosti

- Predpostavke:
  - Omejenost produkcijskih faktorjev
  - Omejitve tehnologije
  - Specializiranost produkcijskih faktorjev
  - Puške in maslo
  - Polna zaposlenost produkcijskih faktorjev
- Točke kažejo alternative izbire

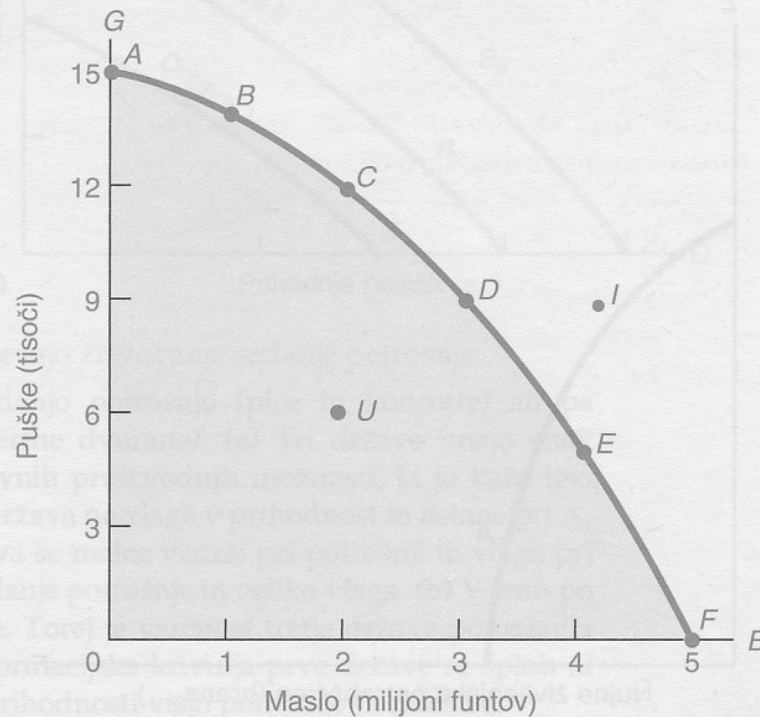
Alternativne proizvodne možnosti primer

- Možnosti   maslo   topovi

- A   5   0
- B   4   5
- C   3   9
- D   2   12
- E   1   14
- F   0   15

SLIKA 1-2: Zvezna krivulja povezuje narisane točke številčnih proizvodnih možnosti

Ta krivulja kaže, kako se lahko družba odloča, da bo zamenjala puške za maslo pri dani tehnologiji in količini inputov. Točke na zunanji strani krivulje (npr. točka *I*) niso dosegljive oziroma jih pri danih virih ni mogoče doseči. Točke na notranji strani krivulje (npr. točka *U*) pa kažejo, da gospodarstvo še ni doseglo proizvodne učinkovitosti, saj se pojavijo, ko imamo opraviti z visoko brezposelnostjo v poslovnem ciklu.

Krivulja proizvodnih možnosti

Oportunitetni stroški

- Alternativa, ki je nismo izbrali
- Donos, ki se mu odrekamo

Premica cene

- Ilustracija ekonomskega problema za posameznika
- Kaže potrošne (nakupne) možnosti
- Potrošnik ima omejen dohodek
- Potrošnik izbira med dvema vrstama dobrin: obleko in hrano

Premica cene primer

- Razpoložljivi dohodek 400 EUR mesečno
- Cena obleke 100 EUR
- Cena hrane 20 EUR

Premica cene primer

• Možnosti	obleka	hrana
• A	4	0
• B	3	5
• C	2	10
• D	1	15
• E	0	20

Proizvodna funkcija

- Proizvodni faktorji (inputi)
- Produkt (output)

- $P = f$ (zemlja, delo, kapital)

Produksijski faktorji

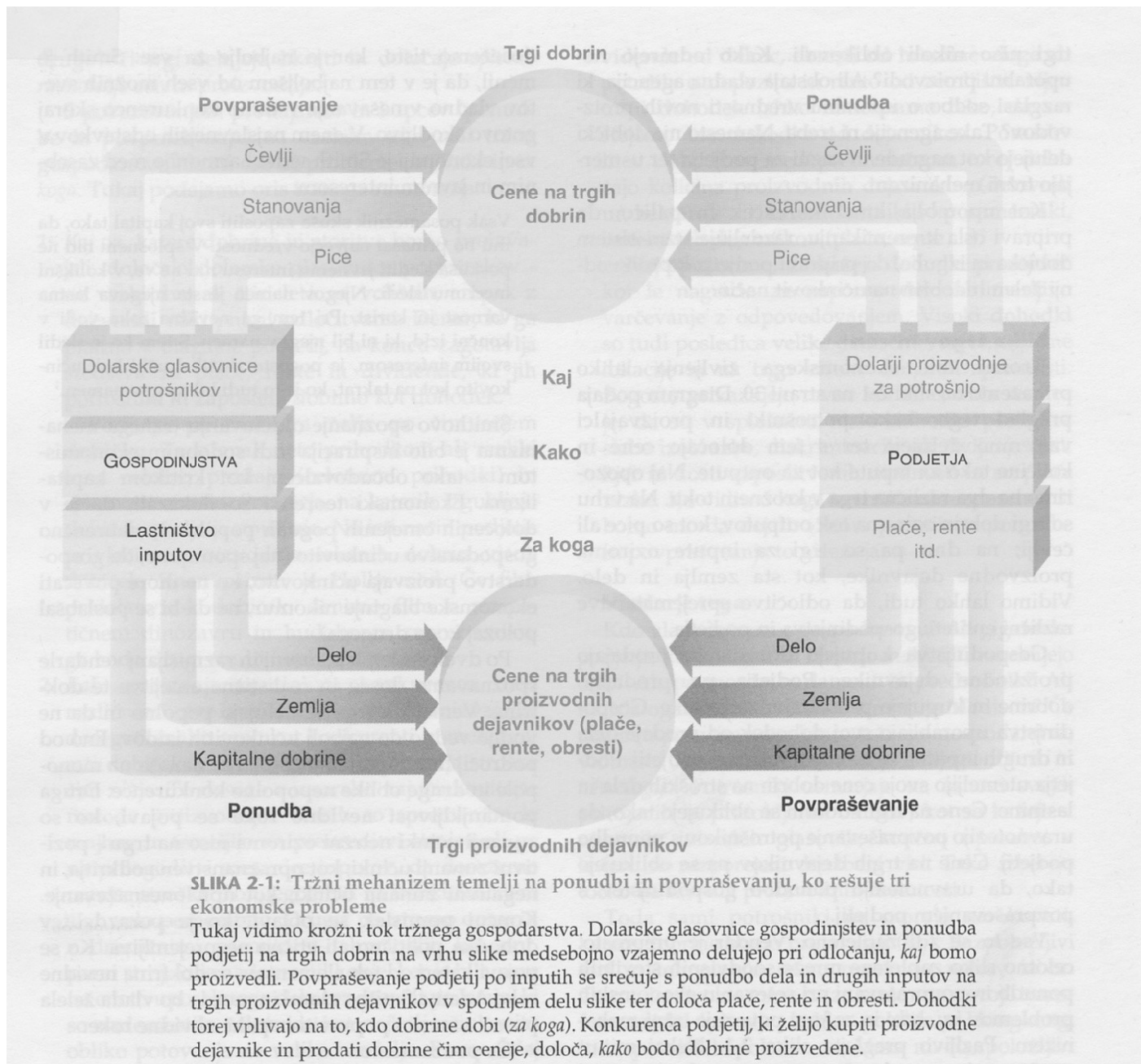
- Stvari in storitve ki prispevajo k produkciji dobrin
- Glede na vlogo v produkciji
  - delo
  - delovna sredstva
  - predmeti dela
- Glede na lastnino (dohodke)
  - delo (plače)
  - kapital (dobiček, dividende)
  - zemlja (rente)

Alokacija produkcijskih faktorjev

- Usmerjanje produkcijskih faktorjev v tisto produkcijo, ki ustreza strukturi najnujnejših družbenih potreb
- Tri vprašanje (vsakega) gospodarstva
  - KAJ
  - KAKO
  - ZA KOGA

Alokacija produkcijskih faktorjev

- Naturalna produkcija
  - plan
- Blagovna produkcija
  - Tržni mehanizem

KROŽNI TOK DOHODKOV

posredno zadovoljevanje potreb

MENJAVA

B – D - B

[KAJ DOBIM]

RAZDELITEV

[KOLIKO DOBIM]

POTROŠNJA

poraba dobrin

PROIZVODNJA

[KAJ IN KOLIKO SE PROIZVAJA]

[razdelitev proizvodnih tvorcev - lastnina]

Tržni mehanizem

- Ponudba in povpraševanje
- Oblikovanje tržne cene
- Tržno ravnovesje
- Ravnovesna (dolgoročna) cena
- Funkcije tržne cene
  - Alokacija (porazdelitev faktorjev)
  - Distribucija (razdelitev dohodkov)
  - Selekcija (propad podjetij)